

Rodni nihilizam: Anti-manifest

Alyson Escalante

2015

Uvod

Nalazimo se u slijepoj ulici. Aktualne politike trans-oslobođenja priklonile su se jednom iskupljujućem shvaćanju identiteta. Bilo to putem dijagnoze liječnika i psihologa ili putem osobne afirmacije u obliku društvenog iskaza, počeli smo vjerovati kako postoji neka unutarinja istina o rodu koju moramo otkriti.

Beskonačan niz postojećih političkih projekata utabali su stazu kojom trenutno koračamo; beskonačan broj zamjenica, etiketa i zastava s Parada ponosa. Aktualni trans pokret nastoji proširiti kategorije roda u nadi da će ublažiti štetu koju njegova politika stvara. Ta je pozicija naivna.

Judith Butler se na rod referira kao na "aparatus kojim se vrši proizvodnja i normalizacija maskulinog i femininog skupa s interpoliranim oblicima hormonalnog, kromosomskog, psihičkog i performativnog kojeg rod preuzima".¹ Ako su trenutne liberalne politike naših trans drugova, braće i sestara ukorijenjene u pokušaje proširivanja društvene dimenzije koje ovaj aparat stvara, naš rad zahtijeva da se to sruši do temelja.

Mi smo radikalni kojima je dosta pokušaja spašavanja roda. Ne vjerujemo da će nam to pomoći. Vidimo transmizoginiju s kojom se svakodnevno suočavamo, vidimo rodno uvjetovano nasilje s kojim su suočeni naši drugovi - i trans i cis - i shvaćamo da sam sustav takvo nasilje čini neizbježnim. Dosta nam je.

Ne težimo stvaranju boljeg sustava, budući da nas uopće ne zanima postojeća politika. Sada zahtijevamo samo nemilosrdan napad na rod i načine društvene proizvodnje značenja i razumljivosti koju stvara.

U srži rodnog nihilizma leži nekoliko principa koje ćemo ovdje detaljno istražiti: antihumanizam kao temelj i osnovica, ukidanje roda kao zahtjev i radikalna negativnost kao metoda.

Antihumanizam

Antihumanizam je kamen temeljac na kojem počiva analiza rodnog nihilizma. On je ključna točka s koje počinjemo razumijevati našu trenutnu situaciju. Kada kažemo antihumanizam mislimo na odbacivanje esencijalizma. Ne postoji esencijalna ljudskost. Ne postoji ljudska priroda. Nema transrodnog sebstva. Biti subjektom ne znači dijeliti metafizičko stanje (ontološkog) bivanja s drugim subjektima.

Sebstvo, subjekt je proizvod moći. "Ja" u "Ja sam muškarac" i "Ja sam žena" nije "Ja" koje premašuje te izjave. Te izjave ne otkrivaju istinu o "Ja", već ga konstituiraju. Muškarac i Žena ne postoje kao etikete za određene metafizičke ili esencijalističke kategorije bića; oni su radije diskurzivni, društveni i lingvistički simboli koji su povijesno uvjetovani. Oni evoluiraju i mijenjaju se s vremenom; njihove su implikacije oduvijek bile određene političkom moći.

Ono što smo mi, sama srž našega bića, možda se uopće neće naći u kategoričkoj domeni bivanja. Sebstvo je konvergencija moći i diskursa. Svaka riječ koju koristite da definirate sebe, svaka kategorija identiteta u kojoj se pronalazite, rezultat je historijskog razvoja moći. Rod, rasa, seksualnost i svaka druga normativna kategorija ne upućuje na istinu o tijelu ili duši subjekta. Ove kategorije konstruiraju subjekt i sebstvo. Nema statičnog sebstva, nema dosljednog "Ja", nema povijesti transcendirajućeg subjekta. Na sebstvo se možemo referirati samo jezikom koji nam je dan, jezikom koji se tijekom povijesti radikalno mijenjao, i nastavlja se mijenjati u našem svakodnevnom životu.

Mi nismo ništa doli konvergencije velikog broja različitih diskursa i jezika koji su posve van naše kontrole, no opet osjećamo njihovo djelovanje. Plovimo tim diskursima, ponekad ih subver-

¹ Judith Butler, *Undoing Gender*, Routledge, 2004., str. 42.

tiramo, uvijek preživimo. Sposobnost navigiranja ne ukazuje na metafizičko sebstvo koje djeluje iz osjećaja da treba djelovati, već samo ukazuje na to da postoji simbolička i diskurzivna labavost koja okružuje naše ustrojstvo.

Stoga rod shvaćamo kroz određene termine. Vidimo ga kao specifičan niz diskursa koji su utjelovljeni u medicini, psihijatriji, društvenim znanostima, religiji i našim svakodnevnim interakcijama s drugima. Rod ne shvaćamo kao osobinu "onoga što stvarno jesmo", već kao cjelokupan poredak značenja i razumljivosti unutar kojeg funkcioniramo. Ne vidimo ga kao nešto što bi stabilno sebstvo posjedovalo. Naprotiv, mi tvrdimo da je rod završena stvar u kojem je sebstvo sudjelovalo, da je riječ o kreativnom činu putem kojeg se sebstvo konstruira i putem kojeg mu je dano društveno značenje i važnost.

Naša radikalnost ne može stati na ovome. Mi dalje tvrdimo kako se mogu pružiti povijesni dokazi koji će pokazati da rod tako djeluje. Rad velikog broja dekolonijalnih feministkinja pokazao je načine na koje su zapadne kategorije roda nasilno nametnute domorodačkim društvima što je zahtijevalo potpuni lingvistički i diskurzivni pomak. Kolonijalizam je proizveo nove kategorije roda i s njima nove nasilne načine nametanja niza rodni normi. Vizualni i kulturni aspekti maskuliniteta i feminiteta promijenili su se tijekom stoljeća. Rod nije statičan.

Sve ovo ima praktičnu komponentu. Pitanje humanizma naspram anithumanizma je pitanje na kojem će se temeljiti debata između liberalnog feminizma i nihilističkog ukidanja roda.

Liberalne feministkinje kažu "Ja sam žena" i to znači da su duhovno, ontološki, metafizički, genetski i na bilo koji drugi način "esencijalno" žena.

Rodni nihilist kaže "Ja sam žena" i pritom misli na to da se nalazi unutar određenog položaja u matrici moći koja ga takvom tvori.

Liberalne feministkinje nisu svjesne načina na koji moć tvori rod i stoga ga se čvrsto drže kao načina vlastite legitimizacije u očima moći. Oslanjaju se na korištenje raznih sustava znanja (genetike, metafizičkih teza o duši, kantovske ontologije) kako bi moći dokazale da mogu operirati unutar nje.

Rodni nihilist, rodni abolicionist u samoj srži rodnog sustava vidi nasilje. Kažemo ne prihvaćanju roda. Želimo da nestane. Znamo da je pristajanje uz kategorije koje su formulirane s pozicije moći liberalistička zamka. Odbijamo se legitimizirati.

Izrazito je važno da se ovo shvati. Antihumanizam ne niječe življeno iskustvo velikog broja naše trans braće i sestara koji od rane dobi imaju iskustvo roda. Mi radije priznajemo da je takvo iskustvo unaprijed određeno kroz okvire moći. Prisjećamo se iskustava iz vlastitog djetinjstva. Vidimo da čak i u našoj transgresivnoj izjavi "Mi smo žene", u kojoj nijećemo kategoriju koju je moć nametnula našim tijelima, koristimo jezik roda. Referiramo se na ideju "žene" koja unutar nas ne postoji kao stabilna istina, već se odnosi na diskurse koji nas konstituiraju.

Stoga tvrdimo da nema istinskog sebstva koje može postojati prije diskursa, prije susreta s drugima, prije medijacije simboličkog. Mi smo proizvođači moći. Što nam je stoga činiti? Završimo naše istraživanje antihumanizma povratkom riječima Judith Butler:

"Moje djelovanje se ne sastoji od nijekanja uvjeta moga stanja. Ako imam mogućnost djelovanja, ono nastaje zbog činjenice da me konstruira društveni svijet kojega nikada nisam izabrala. Činjenica da je moje djelovanje rascijepkano paradoksima ne znači da je nemoguće. To samo znači da je paradoks uvjet njegove mogućnosti."²

Ukidanje roda

² Judith Butler, *Undoing Gender*, Routledge, 2004., str. 3.

Čemu onda da težimo ako prihvatimo da se rod ne nalazi unutar nas samih kao transcendentna istina, već da postoji van nas u području diskursa? Kada kažemo da je rod diskurzivan kažemo da ne nastaje kao metafizička istina van subjekta, već kao način posredovanja društvene interakcije. Rod je okvir, podskup jezika i niz simbola i znakova kojima komuniciramo, koji nas konstruiraju i koje mi konstantno konstruiramo.

Sustav roda stoga djeluje ciklično; mi se kroz njega konstituiramo, a konstituiraju ga i naše dnevne radnje, rituali, norme i izvedbe. Upravo je to spoznaja koja omogućava pobunu protiv tog ciklusa. Takva bi pobuna trebala bi poći od razumijevanja sustava kao duboko penetrativnog i prožimajućeg. Normalizacija je podmuklo oprirodnila, prihvatila i apsorbirala otpor.

U ovom trenutku postaje primamljivo prigrliti određene liberalne politike. Nebrojeni teoretičari i aktivisti tvrde da bi naše iskustvo transrodnog utjelovljenja moglo predstavljati prijatnu proces normalizacije roda. Čuo se prijedlog kako bi nebinarni rodni identitet, trans i kvir identiteti mogli predstavljati subverziju roda. To je nemoguće.

Etiketirajući se kao rodno nebinarne osobe, i dalje smo uhvaćene u okvire roda. Preuzimanje identiteta kroz odbijanje rodne binarnosti još uvijek znači prihvaćanje binarnosti kao referentne točke. Otpor samo rekonstruira normativni status binarne podjele. Otpor je već normaliziran; postavljen je okvir i jezik kroz koji se otpor može artikulirati. Nije stvar samo u tome da se naš verbalni otpor odvija u jeziku roda, već i da je podrivanje roda koje činimo putem odijevanja i djelovanja zapravo subverzivno samo kada se referira na norme.

Ako nas identitetske politike rodno nebinarnih osoba ne mogu osloboditi, onda vrijedi i to da nam ni identitetske politike trans ili kvir identiteta ne pružaju nikakvu nadu. Unatoč tome što pokušavaju rod "izvoditi" drugačije, oba identiteta upadaju u zamku time što se i dalje referiraju na normu. Temelj takvih politika leži u logici identiteta koja je i sama proizvod modernog i suvremenog diskursa moći. Kao što smo već temeljito objasnili, nema stabilnog identiteta na koji se možemo pozvati. Stoga je svaki poziv na revolucionaran ili emancipatorski identitet samo pri stajanje uz određene diskurse. U ovom slučaju to je diskurs roda.

No to ne znači da su osobe koji se identificiraju kao trans, kvir ili rodno ne-binarni krive za rod. To je pogreška tradicionalnog radikalnog feminističkog pristupa. Odbacujemo takve tvrdnje, budući da one predstavljaju napad na one kojima je rod nanio najviše štete. Čak i ako je devijacija od norme prihvaćena i neutralizirana, ona se i dalje kažnjava. Kvir, trans i rodno ne-binarno tijelo još je uvijek poprište ogromnog nasilja. Našu braća i sestre, naše drugove i dalje ubijaju, oni još uvijek žive u siromaštvu, u sjeni. Ne odričemo ih se jer bi to značilo da se odričemo sebe. Umjesto toga tražimo da se povede iskrena rasprava o dosezima naših politika i pronađe novi način da se krene naprijed.

Isticanjem ovoga stava, ne želimo se obračunati samo s određenim formulacijama identitetskih politika, već i s cjelokupnom potrebom za identitetom. Mi tvrdimo da popis osobnih zamjenica koje ljudi koriste i koji se širi u nedogled, raste sa sve većim nijansama oznaka raznih seksualnih i rodnih izraza, kao i pokušaji da se stvore nove identitetske kategorije, jednostavno nisu vrijedni truda.

Pokazujući da identitet nije činjenica, već društveni i diskurzivni konstrukt, shvaćamo da stvaranje novih identiteta nije naglo otkriće do tada nepoznatih iskustava, već stvaranja novih uvjeta na temelju kojih se možemo formirati. Kada proširujemo kategorije roda tada stvaramo nove, suptilnije kanale kroz koje moć može djelovati. Ne oslobađamo sebe, već upadamo u zamku nebrojenih, nijansiranih i moćnijih normi. Svaka kategorija je novi lanac.

Korištenje ove terminologije nije hiperbolično; ne možemo dovoljno naglasiti važnost nasilja koje proizvodi rod. Svaka trans žena koja je ubijena, svako interseks novorođenče koje je prisilno operirano, svako kvir dijete koje je izbačeno na ulicu žrtva je roda. Svako odstupanje od norme se kažnjava. Čak iako je rod prihvatio to odstupanje, još uvijek ga kažnjava. Proširenje norme predstavlja i proširenje devijacije, odnosno proširenje načina na koje možemo biti izvan diskurzivnog ideala. Beskonačni rodni identiteti stvaraju beskonačan niz novih prostora odstupanja koji će biti nasilno kažnjeni. Rod kažnjava odstupanje, stoga rod mora nestati.

I tako dolazimo do potrebe za ukidanjem roda. Ako su svi naši pokušaji proširenja propali i ako su nam samo postavili nove zamke u koje možemo upasti, tada mora postojati novi pristup. Činjenica da je propao pokušaj proširivanja pojma roda ne implicira da bi sužavanje pojma moglo služiti svrsi. Taj impuls užasno je reakcionaran i mora nestati.

Reakcionarni radikalni feminizam ukidanje roda vidi kao takvo sužavanje. Prema njima moramo ukinuti rod tako da spol (fzičke karakteristike tijela) mogu biti stabilna materijalna baza na kojoj se možemo grupirati. Ovo svim srcem odbijamo. Sam spol je utemeljen u diskursu, iza kojeg stoji autoritet medicine, nasilno nametnut tijelima interspolnih pojedinaca. Ne, povratak jednostavnijem i užem razumijeva nju roda (čak i ako je shvaćen materijalistički) neće proći. Moramo se oduprijeti samom normativnom kategoriziranju tijela. Ni sužavanje ni proširenje pojma neće nas spasiti. Jedini je put onaj uništenja.

Radikalna negativnost

U središtu ukidanja roda je negacija. Ne težimo njegovu ukidanju tako da bismo se mogli vratiti istinskom sebstvu. Nije da će nam ukidanje roda omogućiti da postojimo kao istinske ili prave verzije sebe, oslobođeni određenih normi. Takav bi zaključak bio u proturječnosti s cjelinom naših antihumanističkih tvrdnji. Stoga moramo skočiti u bezdan.

Ovdje je potreban trenutak lucidnosti i jasnoće. Kada kao proizvođači diskursa moći težimo njegovu ukidanju i uništenju, tada činimo najveći zamislivi rizik. Zadiremo u nepoznato. Izgorjet će svi termini, simboli, ideje i stvarnosti kojima smo oblikovani i ne možemo znati ili predvidjeti što će biti kada izađemo na drugoj strani.

Zato moramo prihvatiti stav radikalne negativnosti. Svi prijašnji pokušaji afirmativnih ili ekspanzionističkih rodni politika su nas iznevjerili. Moramo prestati s pretpostavkama o tome kako bi oslobođenje ili emancipacija mogli izgledati, budući da su i sami utemeljeni u ideji sebstva koja ne može izdržati propitivanje; to je ideja koja je dugo korištena za ograničavanje naših horizonta. Samo potpuno odbacivanje, odmak od svake poznate ili razumljive budućnosti nam može ponuditi mogućnost neke uistinu drugačije budućnosti.

Iako je rizik velik, on je nužan. No opet, ulazimo u nepoznate vode. I ovdje vreba opasnost; postoji stvarna mogućnost radikalnog gubitka sebstva. Sami termini kojima jedni druge prepoznajemo mogli bi biti uništeni. No nema drugog izlaza iz ove dileme. Svaki dan nas napada proces normalizacije koji nas kodificira kao devijantne. Ako se ne izgubimo u trenutku negativnosti, uništiti će nas *status quo*. Imamo samo jedan izbor, k vragu i rizik!

Ovo jasno oslikava nepravilike u kojima se nalazimo. Iako je rizik koji dolazi s prihvaćanjem negativnosti velik, svjesni smo da bi nas i alternativa uništila. Ako u procesu izgubimo sebe, jednostavno nas je snašla ista sudbina koja bi nas i inače snašla. Stoga s ovim odriješitim odbacivanjem, odbijamo i pretpostavke o tome što budućnost donosi kao i to što bismo mi u toj budućnosti mogli biti. Odbacivanje značenja, odbacivanje poznatih mogućnosti, odbacivanje bivanja samog. Nihilizam. To je naš stav i naša metoda.

Neumorna kritika postojećih rodnih politika stoga je početna točka, no do nje se mora oprezno doći. Jer ako samo kritiziramo njihove normativne temelje, opet ćemo samo upasti u zamku neutralizirajuće moći normalizacije. Stoga kažemo odlučno “ne” traženju novih alternativa i programa djelovanja. Prošli su dani manifesta i platformi. Negacija svih stvari, uključujući i nas, jedini je način kojim ćemo ikada išta moći dobiti.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Alyson Escalante
Rodni nihilizam: Anti-manifest
2015

Nepomirljivo - Radikalni kvir protiv roda, države i kapitala (Uredila: Lina Gonan, Multimedijalni institut, Zagreb, 2018).

Prevod Matea Grgurinović. *Gender Nihilism: An Anti-Manifesto* je djelo Alyson Escalante, mlade teoretičarke i jutjuberice, čiji tekstovi, mahom objavljivani na Internetu, dobivaju dosta pažnje.

Escalante izražava svijest o tome kako umnožavanje identiteta, zamjenica i boja na lgbt itd zastavi, ne ide u korist kvir osoba. Tekst je s pravom napadnut zbog svojeg odmaka od materijalističke analize proizvodnje rodne razlike i opresije kvir osoba, ali ga mi smatramo jako bitnim zbog reaktualiziranje ideje ukidanja roda, četrdesetak godina nakon sličnih prijedloga Maria Mielia, MoniqueWittig i Shulamit Firestone.

anarhisticka-biblioteka.net